

Štatutárne orgány, splnomocnenci. Zodpovednosť pri výkone funkcie

JUDr. Branislav Jablonka, PhD.

Externý lektor Justičnej akadémie SR

e-mail: branislav.jablonka@bajolegal.sk

Osnova prednášky

■ Právnická osoba

- pojem a podstata právnickej osoby
- právnická osoba ako fikcia
- konanie právnickej osoby zástupcom
- konanie právnickej osoby štatutárnym orgánom

■ Štatutárny orgán

- podstata postavenia štatutárneho orgánu
- pôsobnosť štatutárneho orgánu, obmedzenie pôsobnosti
- konanie štatutárneho orgánu (spoločné a samostatné konanie)
- individuálny a kolektívny štatutárny orgán
- vznik a zánik funkcie štatutárneho orgánu
- štatutárne orgány v obchodných spoločnostiach

Osnova prednášky

- povinnosti vyplývajúce z výkonu funkcie štatutárnych orgánov
- povinnosti spojené s konkurzom a účinky vyhlásenia konkurzu
- verejnoprávna a civilná zodpovednosť štatutárnych orgánov

Právnická osoba

Pojem a podstata právnickej osoby

- Právnické osoby sú fiktívnymi osobami – predstavujú vykonštruovaný spoločenský útvar
- Právnické osoby sú organizáciu osôb alebo majetku vytvorenú za určitým účelom, ktorým právo priznáva právnu subjektivitu.
- Všeobecné a pojmové znaky právnických osôb:
  - spôsobilosť na práva a povinnosti - spôsobilosť nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (§ 18 ObčZ)
  - spôsobilosť na právne úkony – spôsobilosť vlastnými právnymi úkonmi konať s právnymi následkami
    - Spôsobilosť právne konať môže byť obmedzená iba zákonom (§ 19 b ods. 1 ObčZ)
    - § 17 ods. 6 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách: „Verejná vysoká škola nesmie poskytovať úvery, vydávať dlhopisy a vystavovať, akceptovať ani avalovať zmenky.“
    - § 6 ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb.: „Podnik má právo majetok, ktorý spravuje, držať, užívať ho a nakladať s ním v súlade s právnymi predpismi; podnik nemôže týmto majetkom zabezpečovať záväzky tretích osôb.“
  - deliktuálna spôsobilosť – spôsobilosť niesť zodpovednosť za protiprávne konanie
  - názov a sídlo právnickej osoby (§§ 19b a 19c ObčZ)
  - majetková samostatnosť – existencia majetku právnickej osoby, ktorá je oddelená od majetku osôb, ktorí sa na nej zúčastňujú
  - vnútorná usporiadaná organizačná štruktúra

Právnická osoba

Pojem a podstata právnickej osoby

- Ak na zmenke vyznačí riaditeľ štátneho podniku aval, zmenka je síce (formálne) platná, avšak (materiálne) nezaväzuje štátny podnik, keďže právny úkon smerujúci k zaviazaniu štátneho podniku je absolútne neplatný pre nedostatok spôsobilosti právnickej osoby na takýto právny úkon z dôvodu obmedzenia spôsobilosti štátneho podniku na právne úkony podľa § 6 ods. 2 spojený s § 19 ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, spočívajúceho vo vylúčení vykonávania akýchkoľvek právnych úkonov ktoré majú zabezpečovaciu povahu a ktorých právnym dôsledkom je možnosť veriteľa uspokojiť sa v prípade uplatnenia týchto inštitútov z majetku štátneho podniku, ku ktorým nepochybne patrí aj ručenie vo forme avalu. *(Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1 Obdo V 31/2010 zo dňa 24. mája 2012)*

Právnická osoba

Pojem a podstata právnickej osoby

- Druhy právnických osôb (§ 18 ObčZ)
  - združenia fyzických a právnických osôb
    - obchodné spoločnosti a družstvá (v.o.s., k.s., s.r.o., a.s.)
      - Rc 41/1997 – odštepny závod je organizačnou zložkou podniku zapísanou v obchodnom registri. Ako organizačná zložka nemôže existovať samostatne bez právnickej osoby, ktorého organizačnú zložku tvorí
    - spolky, občianske a iné združenia
    - politické strany a hnutia
    - záujmové združenia právnických osôb (SAK, NK, KE)
  - účelové združenia majetku
    - nadácie (zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách)
    - štátne a neštátne fondy (ŠFRB, Recyklačný fond)
  - jednotky územnej samosprávy
    - obce (zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení)
    - samosprávne kraje (zákon č. 302/2001 Z. z. o samosp. krajoch)
  - iné subjekty, o ktorých to ustanoví zákon
    - STV, SRo, colný úrad, ...
      - R 86/00 – iným subjektom nie je predstavenstvo a.s.

Právnická osoba

Pojem a podstata právnickej osoby

- Podľa povahy právnickej osoby členíme na:
  - verejnoprávne právnické osoby
    - štát (§ 21 ObčZ)
    - štátne rozpočtové a príspevkové organizácie
    - obec a vyšší územný celok (čl. 65 ods. 1 Ústavy SR)
  - súkromnoprávne právnické osoby
    - nadácie
    - obchodné spoločnosti
    - spolky, občianske združenia
    - politické strany
    - cirkvi a náboženské spoločnosti

Právnická osoba

Pojem a podstata právnickej osoby

- Právnické osoby predstavujú organizáciu osôb alebo majetku vytvorenú za určitým účelom, ktorým právo priznáva právnu subjektivitu.
- Pojmové znaky právnických osôb:
  - spôsobilosť na práva a povinnosti - spôsobilosť nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (§ 18 ObčZ)
  - spôsobilosť na právne úkony – spôsobilosť vlastnými právnymi úkonmi konať s právnymi následkami
  - deliktuálna spôsobilosť – spôsobilosť niesť zodpovednosť za protiprávne konanie
  - názov a sídlo právnickej osoby (§§ 19b a 19c ObčZ)
  - majetková samostatnosť – existencia majetku právnickej osoby, ktorá je oddelená od majetku osôb, ktorí sa na nej zúčastňujú
  - vnútorná usporiadaná organizačná štruktúra
- Uplatnenie princípu neobmedzenej spôsobilosti (§ 3 ObchZ)

Právnická osoba

Konanie právnickej osoby

- Uplatnenie princípu neobmedzenej spôsobilosti obchodných spoločností – obchodné spoločnosti sú spôsobilé vykonať právny úkon aj v prípade, ak sa im „zakázalo podnikat“ alebo ak „nemali oprávnenie na podnikanie“ (§ 3 ObchZ)
- **Obmedzenie spôsobilosti:**
  - štátne orgány – obmedzenie ústavou a zákonom (čl. 2 ods. 2 Ústavy SR)
  - obchodné spoločnosti – konkurz, nútená správa
  - napr. zdravotné poisťovne – obmedzenie zákonom

Právnická osoba

Konanie právnickej osoby

- Právnická osoba – podnikateľ koná (prejavuje vôľu navonok):
  - Štatutárnym orgánom
  - Zástupcom
    - zákonné zastúpenie
      - vedúci organizačnej zložky podniku (§ 13 ods. 5 ObchZ)
        - Soudní rozhledy 12/1999 – do obchodného registra možno zapísať len jedného vedúceho organizačnej zložky.
      - osoba poverená pri prevádzkovaní podniku určitou činnosťou (§ 15 ods. 1 ObchZ)
        - Zbierka súdnych rozhodnutí NS ČR 15/2002 – oprávnenie konať podľa § 15 ods. 1 ObchZ nie je založené na určení príslušných úkonov vo vnútorných organizačných predpisoch, ale na poverení vykonávať určitú činnosť a uskutočňovať úkony obvyklé s touto činnosťou spojené.
        - Soudní rozhledy 1/2011: Splnomocnenie ku všetkým úkonom, pri ktorých obvykle dochádza pri prevádzke podniku platí nielen v obchodnoprávných vzťahoch, ale aj v občianskoprávných vzťahoch
        - Soudní rozhledy 21/2011: Poverenie k zastupovaniu podnikateľa podľa § 15 ObchZ môže byť vykonané úplne neformálne, nemusí vyplývať ani z organizačného členenia subjektu a ani z pracovného zaradenia
      - osoby konajúce v prevádzkarni podnikateľa (§ 16 ObchZ)

Právnická osoba

Konanie právnickej osoby

- zastúpenie na základe dohody o plnej moci
  - všeobecné plnomocenstvo
  - prokúra (§ 14 ObchZ)
    - Soudní rozhledy 4/1996 – súčasťou podpisu prokuristu je doložka o prokúre. Bez tejto doložky sa nejedná o podpis prokuristu. Nestačí teda skutočnosť, že sa jedná o osobu zapísanú ako prokurista v obchodnom registri.
    - Soudní rozhledy 2/2011 – ak nadobudnutie obchodného podielu nesúvisí s prevádzkovaním podniku, prokurista nie je splnomocnený uzavrieť zmluvu o prevode obchodného podielu
    - Právní rádce 12/2015 – neprípustné je spoločné konanie štatutára s prokuristom aj po rekonštrukcii napriek tomu, že štatutár koná ako zástupca v ČR (Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 28.05.2015, sp. zn.: 576/2014)
- zastúpenie na základe rozhodnutia štátneho orgánu
  - Rc 37/2000 – štatutárny orgán právnickej osoby – podnikateľ a nemá právo konať v mene tejto právnickej osoby v spore, ktorý s ňou vedie. Ak právnická osoba nemá štatutárny orgán, oprávnený konať v jej mene, môže jej súd ustanoviť opatrovníka pre toto konanie

Štatutárny orgán

Postavenie štatutárneho orgánu

- Štatutárny orgán
  - osoba oprávnená konať vo všetkých veciach spoločnosti podľa
    - zmluvy o zriadení právnickej osoby
    - zakladateľskej listiny
    - zákona
  - právne predpisy určujú, kto je štatutárnym orgánom právnických osôb; v prípade obchodných spoločností to je:
    - v.o.s. – každý zo spoločníkov (§ 85 ObchZ)
    - k.s. – komplementári (§ 101 ods. 1 ObchZ)
    - s.r.o. – jeden alebo viacerí konatelia (§ 133 ObchZ)
    - a.s. – predstavenstvo (§ 191 ObchZ)

Štatutárny orgán

Postavenie štatutárneho orgánu

- konanie štatutárneho orgánu zaväzuje podnikateľa aj v prípade, ak svojím konaním prekročil rozsah predmetu podnikania (§ 13 ods. 3 ObchZ)
- prekročenie pôsobnosti štatutárneho orgánu obchodných spoločností a družstva nie je možné, pretože právna úprava vymedzuje pôsobnosť štatutárneho orgánu v najširšom rozsahu
- **interné obmedzenie konať (§ 133, § 191 ods. 2 ObchZ)**
  - obmedzenia, ktoré do pôsobnosti iných orgánov zverujú spolurozhodovanie – najčastejšie v podobe predchádzajúceho súhlasu s určitým typom obchodných transakcií
  - sú definované v spoločenskej zmluve alebo v stanovách spoločnosti
  - nie sú účinné voči tretím osobám, a to ani v prípade, pokiaľ o takomto obmedzení tretia osoba vedela alebo takéto obmedzenie bolo zverejnené (§ 13 ods. 4 ObchZ)
  - dôsledkom ich porušenia je zodpovednosť štatutárneho orgánu voči spoločnosti

Štatutárny orgán

Postavenie štatutárneho orgánu

- Na úpravu vzťahu medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom pri zriaďovaní záležitostí spoločnosti sa uzatvára „zmluva o výkone funkcie“; primerane sa pritom použijú ustanovenia o mandátnej zmluve (§ 66 ods. 3 ObchZ)
  - zmluva o výkone funkcie vyžaduje písomnú formu
  - v prípade, že zmluva nie je uzavretá, môžu vzniknúť problémy najmä ohľadom posudzovania výšky odplaty za výkon funkcie
- ZSP 2/1998 – Funkciu konateľa obchodnej spoločnosti s ručením obmedzeným nemožno vykonávať v pracovnom pomere
- Právni rádce 10/2016 – České zákony nikdy výslovne nestanovili zákaz, aby člen štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti vykonával činnosť, ktorá prislúcha štatutárnemu orgánu v pracovnom vzťahu (tzv. zákaz súbehu), Nález ÚS ČR zo dňa 22.09.2016, I. ÚS 190/2015
- Uznesenie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 21.04.1993, sp. zn.: 6 Cdo 108/92 – Činnosť štatutárneho orgánu (prípadne aj člena) obchodnej spoločnosti s ručením obmedzeným nevykonáva fyzická osoba v pracovnom pomere, a to ani v prípade, že nie je spoločníkom.

Štatutárny orgán

Spôsob konania štatutárneho orgánu

- Ak nie je spoločenskou zmluvou alebo stanovami ustanovené inak, právny úkon môže vykonať ktorýkoľvek člen štatutárneho orgánu
- Členenie spôsobu konania
  - Ad 1)
    - viac štatutárnych orgánov (napr. viacero konateľov)
    - kolektívny štatutárny orgán (predstavenstvo v a.s. a družstve)
  - Ad 2)
    - samostatné konanie
    - spoločné konanie
      - napr. dvaja konatelia s.r.o. spoločne
      - predseda a člen predstavenstva a.s. spoločne
- Spôsob konania štatutárneho orgánu sa zapisuje do obchodného registra
- Zápis spôsobu konania má deklaratórne účinky
- Následok nedodržania spôsobu konania – neplatný právny úkon
  - **Rozsudok najvyššieho súdu ČR, sp. zn.: 29 Cdo 659/00 – konatelia sú štatutárnym orgánom spoločnosti s ručením obmedzeným a ich konanie je priamym konaním právnickej osoby. Pokiaľ konal pri uzavieraní kúpnej zmluvy len jeden konateľ, hoci mali konať obidvaja konatelia, nekonala právnická osoba riadne svojim štatutárnym zástupcom a kúpna zmluva je z tohto dôvodu absolútne neplatná pre rozpor so zákonom.**
- Pasívne vecne legitimovaná je spoločnosť, nie štatutárny orgán
  - **ZSR 19/1998 – v konaní o splnenie povinnosti vyplývajúcej zo spoločenskej zmluvy o založení spoločnosti je pasívne legitimovaná spoločnosť, ktorá má požadovanú povinnosť splniť a nie konateľ (konatelia) tejto spoločnosti.**

Štatutárny orgán

Vznik a zánik funkcie

- Vznik funkcie
  - Zakladateľská zmluva/listina spoločnosti alebo stanovy musia obsahovať určenie štatutárneho orgánu
  - **konštitutívne účinky zápisu do obchodného registra** – len pri vzniku spoločnosti (prvý zápis do obchodného registra)
  - **deklaratórne účinky zápisu do obchodného registra** – pri každej neskoršej zmene štatutárneho orgánu (napr. pri odvolaní doterajšieho konateľa a vymenovaní nového)
  - zápis v obchodnom registri obsahuje
    - deň vzniku/zániku funkcie
    - identifikačné údaje štatutárneho orgánu
    - uvedenie spôsobu konania štatutárneho orgánu v mene spoločnosti
  - výkon funkcie je založený na princípe dobrovoľnosti

Štatutárny orgán

Vznik a zánik funkcie

- Zánik funkcie
  - vzdaním sa funkcie
    - účinky vzdania sa nastávajú prvým dňom zasadania orgánu oprávneného vymenovať/zvoliť nového člena orgánu, najneskôr však deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej lehoty od doručenia vzdania sa funkcie spoločnosti
  - odvolaním
    - účinky odvolania nastávajú dňom prijatia rozhodnutia o odvolaní alebo v iný deň uvedený v rozhodnutí
  - smrťou fyzickej osoby alebo zánikom právnickej osoby (v.o.s., k.s.)
  - pozbavením alebo obmedzením spôsobilosti na právne úkony
  - uplynutím funkčného obdobia (s.r.o., a.s.)
  - rozhodnutím súdu o vylúčení štatutára – diskvalifikácia (§ 13 a ObchZ účinný od 01.01.2016, rovnaký účinok má aj trest zákazu činnosti podľa § 61 ods. 10 TrPor)
- V prípade zániku funkcie je príslušný orgán spoločnosti povinný do troch mesiacov od momentu zániku funkcie ustanoviť
  - nového člena orgánu spoločnosti (napr. člena predstavenstva v a.s.)
  - ďalšiu osobu, ktorá je jediným členom štatutárneho orgánu (napr. konateľ a v s.r.o.)
- Neustanovenie orgánov v trojmesačnej lehote je dôvodom na zrušenie spoločnosti (§ 68 ods. 6 písm. a) ObchZ)
- Soudní judikatura 10/2003 – účelom ustanovenia § 66 ods. 1 ObchZ je jednak umožniť orgánom spoločnosti, či jeho členom odstúpenie z funkcie bez toho, aby im v tom spoločnosť mohla zabrániť, jednak ochrániť spoločnosť pred tým, že štatutárny orgán alebo jeho člen ukončí funkciu zo dňa na deň

Štatutárne orgány v obchodných spoločnostiach

- Verejná obchodná spoločnosť (§§ 76 – 92 ObchZ)
  - podmienka podnikania minimálne dvoch osôb (§ 76 ObchZ)
  - konať v mene spoločnosti môže každý zo spoločníkov
  - spoločenská zmluva môže určiť, že
    - spoločníci konajú len spoločne (kolektívny štatutárny orgán)
    - konaním sú poverení len niektorí spoločníci

Štatutárne orgány v obchodných spoločnostiach

- Komanditná spoločnosť (§§ 93 – 104 ObchZ)
  - podmienka podnikania minimálne dvoch osôb (§ 93 ObchZ), z toho jeden v postavení komplementára a druhý v postavení komanditistu
  - štatutárnym orgánom smie byť výlučne komplementár
  - na komanditnú spoločnosť sa primerane použijú ustanovenia o verejnej obchodnej spoločnosti - postavenie a zodpovednosť komplementára je obdobná ako postavenie a zodpovednosť spoločníka vo verejnej obchodnej spoločnosti

Štatutárne orgány v obchodných spoločnostiach

- Spoločnosť s ručením obmedzeným (§§ 105 – 153 ObchZ)
  - štatutárny orgán – jeden alebo viac konateľov
  - ak spoločenská zmluva neurčuje inak, každý z konateľov je oprávnený konať v mene spoločnosti samostatne
  - konateľ nemusí byť spoločníkom spoločnosti
  - konateľ je výlučne fyzická osoba
  - funkcia konateľa je nezlučiteľná s funkciou v dozornej rade
  - Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR 3/98 – Ak štatutárnym orgánom spoločnosti s ručením obmedzeným je viac konateľov a každý z nich je oprávnený konať v mene spoločnosti samostatne, v spore medzi žalobcom – spoločnosťou a žalovaným – konateľom nemôže konateľ úspešne vziať žalobu, ktorú podala spoločnosť, späť, pretože, aj keď je štatutárnym orgánom žalobcu, sú záujmy žalobcu a žalovaného v konaní rozdielne.

Štatutárne orgány v obchodných spoločnostiach

- **Akciová spoločnosť (§§ 154 – 220a ObchZ)**
  - štatutárny orgán – predstavenstvo
  - predstavenstvo tvorí jedna alebo viacero osôb
  - zo zákona je oprávnený konať v mene spoločnosti každý člen predstavenstva samostatne; stanovy môžu určiť odchýlnu úpravu konania, a to:
    - spoločné konanie všetkých členov predstavenstva
    - spoločné konanie minimálne dvoch členov spôsobom:
      - predseda + člen
      - člen + člen
    - samostatné konanie predsedu a spoločné konanie členov
  - člen predstavenstva nemusí byť spoločníkom spoločnosti
  - členom predstavenstva je výlučne fyzická osoba
  - funkcia člena predstavenstva je nezlučiteľná s funkciou v dozornej rade
  - členov predstavenstva volí a odvoláva
    - valné zhromaždenie
    - dozorná rada, ak jej túto pôsobnosť zverujú stanovy spoločnosti
  - **Zbierka stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR 61/96– bez predchádzajúceho rozhodnutia valného zhromaždenia o zmene stanov, týkajúcej sa počtu členov predstavenstva, nemôže valné zhromaždenie zvoliť iný počet členov, než vyplýva z doterajších stanov spoločnosti.**

Zodpovednosť štatutárnych orgánov

Výkon funkcie štatutárnych orgánov

- Povinnosti pri výkone funkcie štatutárnych orgánov vyplývajú z:
  - právnych predpisov
  - zmluvy o výkone funkcie štatutárneho orgánu
  - spoločenskej zmluvy / stanov
  - rozhodnutia valného zhromaždenia (s.r.o., a.s.)
- Členovia štatutárneho orgánu sú povinní:
  - Ad 1) vykonávať svoju pôsobnosť s odbornou / náležitou starostlivosťou
  - Ad 2) svoju funkciu vykonávať osobne
  - Ad 3) zachovávať mlčanlivosť
  - Ad 4) dodržiavať zákaz konkurencie
  - Ad 5) splniť si povinnosti spojené s konkurzom
  - Ad 6) plniť jednotlivé osobitné povinnosti
    - vo vzťahu k rezervnému fondu
    - vo vzťahu k valnému zhromaždeniu spoločnosti
    - vo vzťahu k spoločenskej zmluve / stanovám
    - vo vzťahu k obchodnému registru

Zodpovednosť štatutárnych orgánov

Výkon funkcie štatutárnych orgánov

- Ad 1) vykonávať svoju pôsobnosť
  - s odbornou starostlivosťou (v.o.s., k.s.)
  - s náležitou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov (s.r.o., a.s. - § 135a ods. 1 a § 194 ods. 5 ObchZ)
    - Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27.03.2008, sp. zn.: 5 Tdo 1412/2007 – pojem „odborná starostlivosť“ uvedený v § 567 ods. 1 ObchZ zahŕňa povinnosť mandátára konať profesionálne a pri plnení svojho záväzku voči mandantovi využívať svoje odborné znalosti. Pojem „náležitá starostlivosť“ možno chápať predovšetkým ako povinnosť štatutárneho orgánu konať v súlade so záujmami spoločnosti. V tejto povinnosti je tiež vyjadrená požiadavka, aby štatutárny orgán zabránil takému konaniu, z ktorého by mohla vzniknúť škoda na majetku. Medzi pojmami „odborná starostlivosť“ a „náležitá starostlivosť“ je určitý rozdiel, pretože náležitá starostlivosť je menej náročná než starostlivosť odborná.
    - Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 03.05.2007, sp. zn.: 5 Tdo 433/2007 – v prípade, pokiaľ člen predstavenstva nemá potrebné odborné znalosti, konanie s náležitou starostlivosťou zahŕňa aj povinnosť rozpoznať, že je potrebná odborná pomoc špeciálne kvalifikovaného subjektu a takúto pomoc zabezpečiť.

Zodpovednosť štatutárnych orgánov

Výkon funkcie štatutárnych orgánov

- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.07.2008, sp. zn.: 29 Odo 1662/2006 – pokiaľ však má člen predstavenstva (konateľ) určité odborné znalosti a schopnosti, možno požiadavku náležitej starostlivosti vykladať aj tak, že je povinný tieto schopnosti pri výkone svojej funkcie využívať.
- Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27.03.2008, sp. zn.: 5 Tdo 1412/2007 – konanie s náležitou starostlivosťou znamená uskutočňovanie úkonov týkajúcich sa spoločnosti zodpovedne a svedomite, pričom starostlivosť o majetok spoločnosti sa vykonáva v rovnakom rozsahu, ako by išlo o vlastný majetok štatutára.
- Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 23.11.2005, sp. zn.: 5 Tdo 1143/2005 – náležitá starostlivosť nepochybne zahŕňa aj starostlivosť o majetok akciovej spoločnosti, a to nielen v tom zmysle, aby jej na majetku škoda nevznikla jeho úbytkom alebo znehodnotením, ale aj aby bol majetok spoločnosti zhodnocovaný a rozmnožovaný v maximálnej možnej miere.
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.07.2008, sp. zn.: 29 Odo 1662/2006 – pokiaľ však má člen predstavenstva (konateľ) určité odborné znalosti a schopnosti, možno požiadavku náležitej starostlivosti vykladať aj tak, že je povinný tieto schopnosti pri výkone svojej funkcie využívať.
- Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 16.10.2006, sp. zn.: 5 Tdo 1224/2006 – člena predstavenstva nezbaňuje zodpovednosti za porušenie povinnosti náležitej starostlivosti tvrdenie, že len plnil príkazy tretej osoby.

Zodpovednosť štatutárnych orgánov

Výkon funkcie štatutárnych orgánov

- Ad 2) funkciu vykonávať osobne
  - v.o.s.
    - – každý spoločník je štatutárnym orgánom spoločnosti – každý spoločník je povinný vykonávať túto funkciu osobne
    - spoločenská zmluva môže poveriť funkciou štatutárneho orgánu len niektorých spoločníkov
  - k.s.
    - štatutárnym orgánom sú komplementári
    - spoločenská zmluva môže poveriť funkciou štatutárneho orgánu len niektorých komplementárov (na ich postavenie sa vzťahuje úprava v.o.s.)
  - s.r.o. , a.s.
    - konatelia a predstavenstvo sú povinní vykonávať funkciu osobne
- § 569 ods. 1 ObchZ – mandatár je povinný zriadiť záležitosť osobne.
  - ustanovenie o mandátnej zmluve sa primerane vzťahuje na postavenie štatutárneho orgánu
- zastúpenie štatutárnych orgánov je povolené v rozsahu
  - zákonného splnomocenia
  - na základe rozhodnutia orgánu verejnej moci
  - dohody o plnomocenstve

Zodpovednosť štatutárnych orgánov

Výkon funkcie štatutárnych orgánov

- Ad 3) zachovávať mlčanlivosť
  - § 135a ObchZ – konatelia sú povinní zaobstarať si a pri rozhodovaní zohľadniť všetky dostupné informácie týkajúce sa predmetu rozhodnutia, zachovávať mlčanlivosť o dôverných informáciách a o skutočnostiach, ktorých prezradenie tretím osobám by mohlo spoločnosti spôsobiť škodu alebo ohroziť jej záujmy alebo záujmy jej spoločníkov
    - Najvyšší súd SR, sp. zn.: 5 Obo 98/99 – dojednanie zmluvných strán o tom, že určité náležitosti zmluvy tvoria predmet obchodného tajomstva. nepostačuje na to, aby sa tieto stali obchodným tajomstvom, pokiaľ nenapĺňajú pojmové znaky vymedzené ustanovením § 17 ObchZ
  - konatelia nesmú uprednostňovať svoje záujmy, záujmy len niektorých spoločníkov alebo záujmy tretích osôb pred záujmami spoločnosti

Zodpovednosť štatutárnych orgánov

Výkon funkcie štatutárnych orgánov

- Ad 4) zdržať sa zákazu konkurencie
  - ustanovenia o jednotlivých spoločnostiach určujú, ktoré osoby a v akom rozsahu podliehajú zákazu konkurencie
  - v s.r.o. / a.s. – konateľ / člen predstavenstva nesmie:
    - vo vlastnom mene alebo na vlastný účet uzavierať obchody, ktoré súvisia s podnikateľskou činnosťou spoločnosti
      - **Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 4 Obo 101/99 – nie je porušením zákazu konkurencie, ak spoločník v spoločnosti s ručením obmedzeným získa živnostenské oprávnenie na činnosť totožnú s predmetom činnosti spoločnosti, pokiaľ túto činnosť skutočne nevykonáva. Porušenie zákazu konkurencie je až skutočný výkon obchodnej činnosti, ktorá je predmetom činnosti spoločnosti.**
    - sprostredkovať pre iné osoby obchody spoločnosti
    - zúčastňovať sa na podnikaní inej spoločnosti ako spoločník s neobmedzeným ručením
    - vykonávať činnosť ako štatutárny orgán, člen štatutárneho orgánu alebo iného orgánu inej právnickej osoby s podobným predmetom podnikania, okrem prípadu, ak ide o právnickú osobu, na ktorej podnikaní sa zúčastňuje spoločnosť, v ktorej vykonáva pôsobnosť štatutárneho orgánu

Zodpovednosť štatutárnych orgánov

Výkon funkcie štatutárnych orgánov

- Ad 4) zdržať sa zákazu konkurencie
  - ak dôjde k porušeniu zákazu konkurencie, je štatutárny orgán povinný
    - vydať spoločnosti akýkoľvek majetkový prospech, ktorý porušením konkurencie na úkor spoločnosti získal alebo
    - previesť na spoločnosť práva zodpovedajúce z konkurenčného obchodu
    - povinnosť nahradiť spoločnosti škodu vzniknutú v dôsledku porušenia zákazu konkurencie
      - skutočnú škodu
      - ušlý zisk

Povinnosti spojené s konkurzom

- Ad 5) splniť si povinnosti spojené s konkurzom
  - právna úprava konkurzu – zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii
    - posledná novela – zákon č. 348/2011 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2012
  - dlžník je v úpadku, ak
    - je platobne neschopný – ak nie je schopný plniť 30 dní po lehote splatnosti aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi
    - je predĺžený – ak je povinný viesť účtovníctvo, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku
    - sám dlžník podá návrh na vyhlásenie konkurzu
  - princíp prevencie – dlžník je povinný predchádzať úpadku a bez zbytočného odkladu prijať opatrenia na jeho odvrátenie
  - konanie s odbornou starostlivosťou – konanie so starostlivosťou primeranou funkcií alebo postaveniu konajúcej osoby

Povinnosti spojené s konkurzom

- návrh na vyhlásenie konkurzu je oprávnený podať
  - dlžník
  - veriteľ
  - v mene dlžníka likvidátor
  - iná osoba, o ktorej to ustanovuje zákon
- dlžník v úpadku je povinný podať návrh na vyhlásenie konkurzu do 30 dní, od kedy sa dozvedel alebo sa pri zachovaní **odbornej starostlivosti** mohol dozvedieť o svojom predĺžení (pôvodne „úpadku“).
- povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka má
  - štatutárny orgán alebo jeho člen
  - zákonný zástupca

Povinnosti spojené s konkurzom

- § 11 ods. 2 ZoKR účinný od 01.01.2016: „Platí, že pre prípad porušenia povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas sa medzi spoločnosťou s ručením obmedzeným alebo akciovou spoločnosťou a osobou povinnou podať návrh na vyhlásenie konkurzu v jej mene, dojednála zmluvná pokuta vo výške rovnakej ako je polovica najnižšej hodnoty základného imania pre akciovú spoločnosť. ... Vznik nároku na zmluvnú pokutu sa nedotýka oprávnenia požadovať náhradu škody presahujúcu zmluvnú pokutu.“

Povinnosti spojené s konkurzom

■ Účinky vyhlásenia konkurzu

- oprávnenie dlžníka nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu a oprávnenie konať za dlžníka vo veciach týkajúcich sa tohto majetku, prechádza na správcu
- dlžník je povinný obmedziť výkon činnosti len na bežné právne úkony; ak dlžník poruší túto povinnosť, platnosť právneho úkonu tým nie je dotknutá, právnomu úkonu však možno v konkurze odporovať
- ak by bol konkurz vyhlásený na majetok právnickej osoby v likvidácii, vyhlásením konkurzu sa likvidácia právnickej osoby až do zrušenia konkurzu prerušuje
- na majetok patriaci dlžníkovi nemožno začať konanie o výkon rozhodnutia alebo exekučné konanie; už začaté súdne konania, konania o výkon rozhodnutia alebo exekučné konania sa prerušujú,
- na majetok patriaci dlžníkovi nemožno pre záväzok dlžníka zabezpečený zabezpečovacím právom začať ani pokračovať vo výkone zabezpečovacieho práva
- nesplatené pohľadávky a záväzky úpadcu, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu a ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu, sa od vyhlásenia konkurzu až do zrušenia konkurzu považujú za splatené
- zanikajú dlžníkovy jednostranné právne úkony, ak sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu, najmä jeho príkazy, poverenia, plnomocenstvá a prokúry
- zaniká bezpodielové spoluvlastníctvo manželov
- proti pohľadávke, ktorá vznikla dlžníkovi po vyhlásení konkurzu, nie je možné započítať pohľadávku, ktorá vznikla voči dlžníkovi pred vyhlásením konkurzu
- dojednania zakazujúce dlžníkovi postúpenie jeho pohľadávok alebo zakazujúce postúpenie pohľadávok, ktoré vznikli voči dlžníkovi pred vyhlásením konkurzu, sú počas konkurzu neúčinné
- oprávnenie konať v pracovnoprávných vzťahoch prechádza na správcu

Povinnosti štatutárneho orgánu

- Ad 6) osobitné povinnosti štatutára
  - vo vzťahu k rezervnému fondu
    - rozhodovať o použití rezervného fondu (§ 67 a § 124 ods. 2 ObchZ)
  - vo vzťahu k valnému zhromaždeniu spoločnosti
    - zvolať valné zhromaždenie, ak sú ohrozené záujmy spoločnosti
    - zvolávať valné zhromaždenie v súlade so zákonom a spoločenskou zmluvou
    - predkladať návrh na uznesenie per rollam a oznámiť výsledky hlasovania spoločníkom
  - vo vzťahu ku spoločnosti (spoločenskej zmluve / stanovám)
    - viesť predpísanú evidenciu a účtovníctvo
    - viesť zoznam spoločníkov
    - informovať spoločníkov o záležitostiach spoločnosti
  - vo vzťahu k obchodnému registru
    - Najvyšší súd SR, sp. zn.: 1 Obo 18/97 – v konaní o splnenie povinnosti vyplývajúcej zo spoločenskej zmluvy o založení spoločnosti s ručením obmedzeným je pasívne legitimovaná spoločnosť, ktorá má požadovanú povinnosť splniť, a nie konateľ spoločnosti
    - podať návrh na zápis spoločnosti do obchodného registra
    - oznámiť registrovému súdu splatenie celého vkladu každého spoločníka
    - podať návrh zápis zvýšenia a zníženia základného imania do obchodného registra

Povinnosti spojené s krízou v spoločnosti

- Ad 7) povinnosti spojené s krízou spoločnosti
  - Správať sa tak, čo by urobila iná rozumne starostlivá osoba v obdobnom postavení na prekonanie krízy
  - Kríza = a) úpadok spoločnosti, alebo b) hrozba úpadku
    - Úpadok = a) insolvenca, alebo b) predĺženie (definovaný v zákona č. 7/2005 Z. z.)
    - Hrozba úpadku = pomer vlastného imania a záväzkov je menej než 8 ku 100
  - Plnenie nahradzujúce vlastné zdroje
  - Zákaz vrátenia plnenia nahradzujúceho vlastné zdroje
  - Zabezpečenie záväzkov nahradzujúce vlastné zdroje
  - Vedomosť veriteľa o kríze
  - Subjekty v kríze
  - Zákaz vrátenia vkladu
  - Register diskvalifikovaných osôb vedený Okresným súdom Žilina (§ 13 a ObchZ, § 61 ods. 10 TrP – trest zákazu činnosti = vylúčený zástupca)

Zodpovednosť štatutárneho orgánu

- Predpokladom zodpovednosti štatutára je porušenie povinnosti, ktorá môže byť
  - zmluvná (napr. prekročenie zmluvne dohodnutého zákazu konkurencie)
  - zákonná (napr. povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu)
- Zodpovednosť štatutára môže mať charakter zodpovednosti
  - verejnoprávnej
    - trestnoprávna
    - administratívna
  - súkromnoprávnej
    - voči spoločnosti
      - odvolanie štatutára z funkcie
      - neposkytnutie odmeny
      - zaplatenie zmluvnej pokuty
      - náhrada škody
      - špeciálne prípady zodpovednosti
        - za porušenie zákazu konkurencie
        - z ochrany proti nekalej súťaži
        - za škodu spôsobenú pri fúzii a rozdelení spoločnosti
    - voči spoločníkom
    - voči tretím osobám

Zodpovednosť štatutárneho orgánu

- Štatutárny orgán
  - zodpovedá za škodu spôsobenú pri výkone funkcie v prípade, ak poruší svoju povinnosť vykonávať svoju funkciu s odbornou / náležitou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov, resp. inú zo všeobecných povinností,
  - za škodu nezodpovedá, ak preukáže, že konal s odbornou / náležitou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti; v takom prípade zodpovednosť štatutára za škodu nevznikne
    - Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. Zn.: 29 Cdo 1162/99 – zodpovednosť konateľa za porušenie povinnosti vyplývajúcej z funkcie sa riadi ustanoveniami obchodného zákonníka. Konateľ sa zbaví zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením povinnosti podľa § 135 ObchZ, ak preukáže, že zaistil vedenie účtovníctva v potrebnom rozsahu kvalifikovanou osobou, ktorej vytvoril pre výkon činnosti potrebné podmienky.
  - sa zbaví zodpovednosti, ak preukáže, že konal v súlade s uznesením valného zhromaždenia, ktoré nebolo v rozpore s právnymi predpismi, spoločenskou zmluvou / stanovami
    - ak by uznesenie valného zhromaždenia vykazovalo rozpor s právnymi predpismi, spoločenskou zmluvou / stanovami, aj napriek tomu, že štatutárny orgán je povinný spravovať sa rozhodnutiami a pokynmi valného zhromaždenia, nemohol by takéto uznesenie vykonať;
    - pokiaľ by „vadné“ uznesenie valného zhromaždenia vykonal, bol by zodpovedný za následky svojho konania (nekonal by s odbornou / náležitou starostlivosťou)
    - proti výkonu „vadného“ pokynu valného zhromaždenia by sa štatutárny orgán mohol brániť tým, že v zmysle § 131 ObchZ (s.r.o.) podal na súd návrh na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia z dôvodu zneužitia práv spoločníka na úkor spoločnosti (rozpor s § 56a ods. 1 ObchZ)

Zodpovednosť štatutárneho orgánu

- **Štatutárny orgán**
  - zodpovedá za škodu spoločne a nerozdielne
    - solidárna zodpovednosť sa týka len tých štatutárov, ktorí konali v rozpore so všeobecnou zásadou výkonu pôsobnosti
    - § 757 ObchZ – zodpovednosť štatutárneho orgánu sa spravuje všeobecnými ustanoveniami zodpovednosti za škodu (§ 373 a nasl. ObchZ)
    - použitie § 373 a nasl. ObchZ sa použijú len v rozsahu doplnenia osobitných úprav zodpovednosti štatutára za škodu (§ 135a ObchZ)
  - nesmie so spoločnosťou uzavrieť dohodu o vylúčení alebo obmedzení zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu; uzavretie takejto dohody by bolo pre rozpor so zákonom absolútne neplatné
  - smie so spoločnosťou uzavrieť dohodu o urovaní v súvislosti s nárokmi s nárokmi, ktoré spoločnosti vzniknú voči konateľom v dôsledku ich konania v rozpore s povinnosťou vykonávať činnosť s odbornou / náležitou starostlivosťou ; spoločnosť sa môže vzdať nárokov na náhradu škody voči štatutárovi, za podmienok
    - od vzniku nároku spoločnosti na náhradu škody uplynuli aspoň tri roky
    - valné zhromaždenie súhlasí so vzdaním sa nárokov / uzavretím dohody o urovaní
    - kvalifikovaná menšina hlasov nevznesie proti takému postupu protest do zápisnice z valného zhromaždenia (ochrana minoritných spoločníkov)
- **Veritelia s.r.o.**
  - sú zásadne povinní uplatňovať si svoje nároky voči spoločnosti
  - ak svoju pohľadávku nemôžu uspokojiť z majetku spoločnosti, môžu sa obrátiť na štatutárny orgán a s cieľom uspokojenia svojich pohľadávok vymáhať od nich vo svojom mene a na vlastný účet všetky nároky, ktoré má spoločnosť voči vlastnému štatutárnemu orgánu (tie, ktorých sa spoločnosť vzdala, alebo o ktorých sa urovnala so štatutárom)

Zodpovednosť štatutárneho orgánu

- Trestnoprávna zodpovednosť štatutára
  - § 251 TrZ – trestný čin neoprávneného podnikania - kto neoprávnene podniká v malom rozsahu, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok
    - Soubor trestných rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR TR NS 55/2009-T 1182 – trestného činu neoprávneného podnikania môže spáchať aj ten, kto síce bol držiteľom určitého oprávnenia k podnikaniu (napr. živnostenský list), pokiaľ však vo väčšom rozsahu vykonával takú podnikateľskú činnosť, ktorá prekračuje rámec jeho oprávnenia. To platí aj v prípade vykonávania prác subdodávateľom.
    - R 1/1990 – pri zisťovaní, či páchatel' trestného činu neoprávneného podnikania takým činom spôsobil značnú škodu (ods. 2), nemožno do získaného zahŕňať náklady, ktoré páchatel' v rámci neoprávneného poskytovania služieb, či inej zárobkovej činnosti odôvodnene vynaložil, a ani odmenu primeranú hodnote účelne vynaloženej práce.
  - § 213 TrZ – trestný čin sprenevery - kto si prisvojí cudziu vec, ktorá mu bola zverená, a spôsobí tak na cudzom majetku škodu malú, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky
    - R 28/1992 – za osobu, ktorá má osobitne uloženú povinnosť ochraňovať záujmy poškodeného možno považovať len takého páchatel'a, u ktorého je podľa jeho pracovného, funkčného alebo iného vzťahu k poškodenému hlavnou úlohou starostlivosť o zabezpečovanie záujmov poškodeného.
    - Rč 5/2007 – obvinený si prisvojil cudziu vec, ktorá mu bola zverená, tým naplnil uvedený znak trestného činu sprenevery i vtedy, pokiaľ ako štatutárny orgán spoločnosti s ručením obmedzeným v rozpore so záujmami tejto spoločnosti odčerpával časť finančných prostriedkov pre svoje súkromné účely.
  - § 214 TrZ – trestný čin nevyplatenia mzdy a odstupného - kto ako štatutárny orgán právnickej osoby, ktorá je zamestnávateľom, alebo ich prokurista nevyplatí svojmu zamestnancovi mzdu, plat alebo inú odmenu za prácu, náhradu mzdy alebo odstupné, na ktorých vyplatenie má zamestnanec nárok, v deň ich splatnosti, hoci v tento deň mal peňažné prostriedky na ich výplatu, ktoré nevyhnutne nepotreboval na zabezpečenie činnosti právnickej osoby alebo vykoná opatrenia smerujúce k zmareniu vyplatenia týchto peňažných prostriedkov, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky

Zodpovednosť štatutárneho orgánu

- Trestnoprávna zodpovednosť štatutára
  - § 240 TrZ – trestný čin zvýhodňovania veriteľa - kto ako dlžník, ktorý nie je schopný plniť svoje splatné záväzky, zmarí, hoci aj len čiastočne, uspokojenie svojho veriteľa tým, že zvýhodní iného veriteľa, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky
    - Krajský súd v Hradci Králové, sp. Zn.: 7 To 213/95 – neschopnosť páchatel'a plniť svoje splatné záväzky je jedným zo zákonných znakov skutkovej podstaty trestného činu zvýhodňovania veriteľa, ktorá musí byť objasnená už v prípravnom konaní
    - Nejvyšší súd ČR, sp. Zn.: 4 Tz 63/00 – pokiaľ by bol zamestnávateľ insolventný a zvýhodnil by iného veriteľa zaplatením jeho pohľadávky v úmyslu zmariť tým uspokojenie pohľadávok spočívajúcich v povinnosti odvieť za zamestnancov zálohy na daň z príjmov, poistné na zdravotné poistenie a sociálne zabezpečenie, mohlo by sa jednať o trestný čin zvýhodňovania veriteľa.
    - Uznesenie Kajského súdu v Českých Budějovicích, sp. Zn.: 4 To 751/2001 – skutková podstata trestného činu zvýhodňovania veriteľa nevyžaduje, aby bolo začaté konkurzné konanie týkajúce sa majetku dlžníka, ani aby bol podaný niektorým z veriteľov alebo dlžníkom návrh na začatie takého konania.
  - § 244 TrZ – trestný čin porušovania zákazu konkurencie - kto ako osoba povinná dodržiavať zákaz konkurencie podľa zákona, zákaz uvedený v takom zákone poruší a spôsobí tým inému väčšiu škodu, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.
  - ďalšie trestné činy

Zodpovednosť štatutárneho orgánu

- Trestnoprávna zodpovednosť štatutára
  - § 237 TrZ – trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku - kto inému spôsobí malú škodu tým, že poruší všeobecne záväzným právnym predpisom ustanovenú povinnosť alebo povinnosť uloženú právoplatným rozhodnutím súdu alebo vyplývajúcu zo zmluvy opatrovať alebo spravovať cudzí majetok